

Jaarverslag 2015

**Nationaal instituut Nederlands
slavernijverleden en erfenis (NiNsee)**

1. INLEIDING

In tegenstelling tot het jaar 2014, dat voornamelijk in beslag werd genomen door de doorstart van het NiNsee, kan 2015 gekenschetst worden als het jaar van de herpositionering van het NiNsee. De doorstart en herpositionering werden noodzakelijk door de abrupte beëindiging van de Rijkssubsidie. Dit kabinetsbesluit heeft een zware wissel getrokken op de organisatie van de Nationale Herdenking en Viering van de afschaffing van de slavernij en de slagkracht bij het functioneren van het NiNsee.

Naast de hoofdtaken Herdenkingen en Educatie werd in 2015 het accent gelegd op samenwerking en verbinding. Dat kwam tot uiting door de samenwerkingsverbanden van het NiNsee met het Netwerk Slavernijverleden (NSV) gevormd met de trekkers Bijlmer Parktheater, de Vrije Universiteit en het Amsterdam Museum en de coalitie van Samenwerkende Organisaties in het kader van de International Decade for People of African Descent 2015-2024. Ook de samenwerking van het NiNsee aan de campagne *Onderhuids Racisme* en de aanbieding aan vice-premier Lodewijk Asscher van het *Onderhuids Maatschappelijk Akkoord*, waarin specifieke aandacht wordt gevraagd voor raciale discriminatie, wijzen hierop.

De hoofdmoot van de NiNsee-activiteiten bestond in 2015 echter uit Herdenkingen en Educatie. Op educatief terrein werd het pilotproject *Digitale Toolbox* afgerond en vond de uitgifte plaats van het educatief stripverhaal *Quaco. Leven in slavernij*. In de maand augustus organiseerde het NiNsee in samenwerking met Izi Solutions, en gefaciliteerd door het ministerie van SZW, een symposium over arbeidsmarktdiscriminatie.

Absoluut hoogtepunt van het herdenkingsprogramma vormde het nieuw bezoekersrecord voor het Ketikoti festival. Ruim 55.000 bezoekers bezochten het festival op het Museumplein, waar de afschaffing van de slavernij werd gevierd.

Het NiNsee gaat in 2016 verder op de ingeslagen weg, maar zal meer naar buiten treden om zijn stem te laten horen en resultaten zichtbaarder te maken naar de achterban en een breder publiek. Zeer veel belang wordt gehecht aan het intensiveren en verder uitbouwen van het contact en het aangaan van samenwerkingsverbanden met grassroots- en jongerenorganisaties. Gedacht wordt onder meer aan bestuurlijke versterking vanuit deze hoek.

Er zal worden ingezet op het verankeren, het levend houden en inzichtelijk maken van het slavernijverleden aan de hand van educatietrajecten. Verder zal het Netwerk Slavernijverleden (NSV) verder worden uitgebouwd.

Om vorm te geven aan de zichtbaarheid en de bijdragen die de zwarte gemeenschap levert en heeft geleverd aan de Nederlandse samenleving zal het NiNsee overgaan tot de instelling van een *Black Achievement Month (BAM)* in oktober 2016. Dit wordt een maand vol activiteiten en publicaties en met bijdragen vanuit de gehele Nederlandse samenleving om het slavernijverleden en de erfenis die plek te geven die het toekomst.

In het kader van de invulling van de International Decade for People of African Descent, waar de Nederlandse regering ook vorm aan moet geven middels een nationaal actieplan, zal het

NiNsee ook deel uitmaken van de coalitie van de Samenwerkende Organisaties. Het is een sterke aanzet om verdeeldheid tot het verleden te laten behoren. De Samenwerkende Organisaties zijn in overleg met het ministerie van SZW over de implementatie van de decade om te komen tot structurele verbeteringen voor de zwarte gemeenschap waarbij erkenning één van de belangrijke peilers is.

Wat echter ook hoge prioriteit in 2016 heeft is het verder aanscherpen van de dialoog met het kabinet om de Nationale Herdenking weer de erkenning te laten krijgen die ze gezien haar historische plek verdient en recht doet aan dit stuk van de nationale geschiedenis, dat zo bepalend is geweest voor de verhoudingen in onze maatschappij anno nu. De Nationale Herdenking, de Keti Koti bevrijdingsviering en de landelijke coördinatie daarvan zouden een Rijksaangelegenheid moeten zijn. Het NiNsee bestuur wenst met het kabinet (opnieuw) een relatie aan te gaan die past bij de huidige uitdagingen en veranderende wereld. Dit met als doel de samenleving bewust te laten worden van de gevolgen van de trans-Atlantische slavernij waaronder: discriminatie, racisme, etnisch profileren en andere pregnante kwesties. NiNsee-voorzitter Antoin Deul merkte in zijn nieuwjaarspeech op:

“Het NiNsee is van essentieel belang als nationaal symbool van het Nederlandse slavernijverleden maar wil zich ook richten op het signaleren van de gevolgen daarvan en zich samen met andere partijen in de samenleving inzetten om te komen tot oplossingen voor de gesignaleerde problemen. Hiertoe is het nodig dat het NiNsee de komende jaren met voldoende financiële steun van het Rijk en middels organisatorische daadkracht in continuïteit kan opereren.”

2. EDUCATIE

2.1 Digitale toolbox

Het Nederlandse slavernijverleden is al sinds 2006 een officieel erkend onderdeel van het Nederlandse geschiedenisonderwijs. In dat jaar werd namelijk de Canon van Nederland gelanceerd, waardoor het thema slavernij eindelijk een officiële plek kreeg in het geschiedenisonderwijs. De canon onderscheidt 10 historische tijdvakken. Het tijdvak *Pruiken en Revoluties* (1700-1800) herbergt het onderwerp slavernij. De canon heeft daarnaast 50 vensters waarin grondiger wordt ingegaan op de tijdvakken. Een van die vensters heet

Slavernij. De erkenning van deze zwarte bladzijde uit de vaderlandse geschiedenis is hiermee een feit.

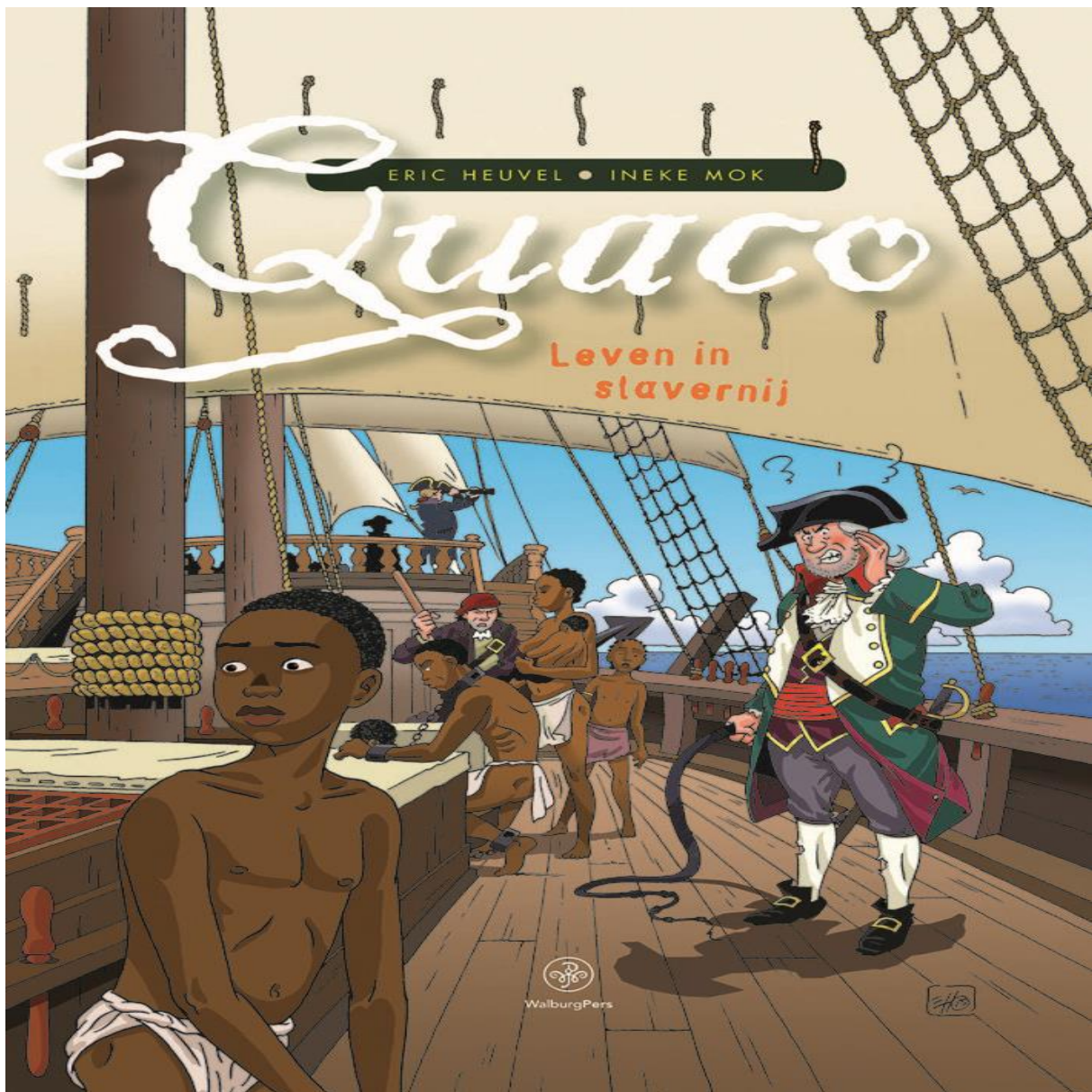
Toch leidt het onderwerp slavernij en zijn heftige erfenis van racisme of Afrofobia (angst voor zwarten) regelmatig tot heftige reacties in het maatschappelijk debat. In 2014 waren twee jonge mannen in het nieuws die tijdens het solliciteren naar een stageplaats racistisch of stereotype werden bejegend. Ook kwamen er rapporten uit over etnisch profileren, waaruit bleek dat politie vanuit vooroordelen meer zwarte mensen dan witte mensen aanhoudt cq arresteert. Het debat over Zwarte Piet bereikte een hoogtepunt waarin continu doodsb bedreigingen werden geuit aan activisten en waarin zelfs geweld aan te pas kwam. Verder werden een paar maanden terug foto's die voetballers op Facebook hadden geplaatst onverbloemd belachelijk gemaakt vanwege de donkere huidskleur van de geportretteerden. Ze werden *online* uitgescholden voor aap, Zwarte Piet of slaaf. Al deze vraagstukken hebben hun neerslag in de klas waar lessen over slavernij of discriminatie regelmatig worden vergezeld door de actualiteit. Met andere woorden, het Nederlandse slavernijverleden is verankerd in het onderwijs, maar in de klas weerspiegelt zich de brandhaard die ondergronds en bovengronds in de samenleving woedt iedere keer als het onderwerp slavernij of Zwarte Piet in het nieuws is.

Om antwoorden te vinden op deze vraag heeft het NiNsee in 2015 een pilotproject uitgevoerd *Aan de slag met Burgerschap! En wat doen we met het slavernijverleden?* De pilot diende ter voorbereiding van een digitale toolbox voor docenten in het voortgezet onderwijs. Deze pilot richtte zich op docenten, om er achter te komen onder welke voorwaarden, met welke benadering en met welke inhoud hen een uitdagend handvat geboden kan worden voor (project)onderwijs over burgerschap met als casus het Nederlands slavernijverleden en de hedendaagse erfenissen daarvan. Hedendaags burgerschap is dus het vertrekpunt. Daarin speelt de Nederlandse geschiedenis een belangrijke rol en de vraag hoe die geschiedenis nu nog doorklinkt.

Om zicht te krijgen op de vraag hoe en onder welke voorwaarden docenten willen werken met een toolbox over burgerschap en slavernij werden drie intensieve docentenbijeenkomsten georganiseerd in Amsterdam, Rotterdam en Hengelo. Deelnemers waren docenten die lesgeven binnen de vakgebieden Geschiedenis en Maatschappijleer. In totaal namen 43 docenten deel, verdeeld over 22 scholen uit het voortgezet onderwijs.

Het pilotproject is mogelijk gemaakt dankzij financiële steun van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW).

2.2. Educatief stripboek

In juni 2015 verscheen het stripverhaal *Quaco. Leven in slavernij* van Eric Heuvel en Ineke Mok. Het eerste exemplaar werd op 26 juni 2015 te Amsterdam aangeboden aan minister van Onderwijs Jet Bussemaker. Het stripverhaal is mogelijk gemaakt dankzij fondswerving van het NiNsee. *Quaco* is een spannende strip die op een aansprekende en beeldende manier het Nederlandse slavernijverleden onder de aandacht van het grote publiek (vanaf 11 jaar) brengt. En dat is nog steeds nodig, omdat slavernij een deel van onze geschiedenis is waarover nog steeds weinig kennis bestaat.

Quaco. Leven in slavernij is het eerste grote stripverhaal over het Nederlandse slavernijverleden. Quaco, de hoofdpersoon, heeft werkelijk geleefd. Hij was een Akan en kwam uit een gebied dat nu in Ghana of Ivoorkust zou liggen. Na zijn ontvoering leefde hij eerst in West-Afrika in slavernij, daarna in Suriname en Nederland. Quaco was een van de

miljoenen Afrikanen die slachtoffer werden van de trans-Atlantische mensenhandel. Quaco werd als 9-jarige rond 1770 ontvoerd. Terwijl zijn broer achterbleef in de cellen van het fort aan de kust, werd Quaco verkocht aan de kapitein van een slavenschip. Met het meisje Afua weet hij de ontberingen aan boord te doorstaan. Ze komen beiden in Paramaribo terecht bij de rijke planter en bestuurder Walter Kennedy. De oudere Olijf, die ook op het erf woont, ontfermt zich over Afua en Quaco. Quaco wordt Kennedy's persoonlijke bediende, ofwel *futuboi*. Maar dan geeft Kennedy Quaco aan legerkapitein John Gabriël Stedman, die in Suriname is om ten strijde te trekken tegen de marrons onder leiding van Boni.

Onderweg naar het binnenland wordt hij geconfronteerd met het harde leven op de plantages. De militaire missies plaatsen Quaco vervolgens voor onmogelijke dilemma's. Als Stedman Quaco na vier jaar meeneemt naar Nederland, verwerft hij zijn vrijheid. Maar de prijs is hoog. Hij voelt zich ontheemd. Steeds vaker doemen beelden uit zijn verleden op. Dan neemt hij een drastisch besluit.

Naast de handelseditie en luxe editie verscheen de strip ook in een educatieve editie, met een bijlage waarin de bredere context wordt geschetst, inclusief kaarten en een tijdlijn. Bij de educatieve versie behoren bovendien een docentenhandleiding, lesmateriaal en een website, zowel voor HAVO/VWO als VMBO. Op deze website zijn aanvullende werkbladen, huiswerksuggesties, kennistoetsen en bronnenmateriaal te vinden. De primaire doelgroep voor de educatieve versie is leerlingen in klas 2 van het voortgezet onderwijs. De praktijk wijst uit dat ook leerlingen van klas 3 de strip bijzonder waarderen.

Het stripboek is mogelijk gemaakt dankzij financiële steun van het VSBfonds, Mondriaan Fonds, Prins Bernhard Cultuurfonds, Dutch Culture en Fonds 21.

2.3. Symposium arbeidsmarktdiscriminatie

In de afgelopen jaren, door een opeenstapeling van gebeurtenissen zoals de herdenking van 150 jaar slavernijverleden, de Zwarte Piet discussie en verschillende incidenten met betrekking tot etnisch profileren werden racisme en discriminatie binnen Nederland, richting Afro-Caribische jongeren, zichtbaar en daardoor een onderwerp van discussie. In een analyse van cijfers van OESO en Eurostat blijkt dat vrijwel nergens in Europa de kansen op de arbeidsmarkt voor allochtonen zo slecht zijn als in Nederland.

Om die reden hebben NiNsee en IZI Solutions de handen ineen geslagen en een bijeenkomst georganiseerd waar minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid Lodewijk Asscher in gesprek ging met Afro-Caribische jongeren om kennis en ervaringen te delen over arbeidsmarktdiscriminatie en hoe dit op te lossen. Het symposium vond plaats op 24 augustus 2015 in het jongerencentrum NoLIMIT te Amsterdam. Ongeveer 70 jongeren waren aanwezig, waarvan 83% Afro-Caribisch. In totaal gaf 79% van de aanwezigen aan weleens arbeidsmarktdiscriminatie te hebben ervaren.

Het programma werd vormgegeven met sprekers en artiesten met een Afro-Caribische achtergrond. Het programma begon met een terugblik door sociaal-cultureel antropoloog en oud-directeur van het NiNsee, dr. Artwell Cain. Hij zette in zijn inleiding de migratiegeschiedenis uiteen en nam vanuit een sociaal wetenschappelijk perspectief de situatie op de Nederlandse arbeidsmarkt onder de loep. Hierna verzorgde Astrid Elburg, consultant en coach, een workshop over machtsbekwaamheid. Jongeren kregen informatie, tips en tools over hoe om te gaan met ‘macht’ en hoe je jezelf in organisaties kan invecchten. In het tweede deel van het symposium sloot minister Asscher aan en nam zitting in het panel. De overige panelleden waren Mitchell Esajas (oprichter van New Urban Collective) en Sander Haas (manager communicatie en duurzaamheid bij Asito BV). Het debat werd geleid door Walter Freeman van het Nederlands Debat Instituut. In het debat werd aan de hand van een viertal stellingen gedebatteerd.

“De overheid moet een quoteringsbeleid voor werkgevers inzetten.”

Dit was de enige stelling waarbij de zaal én het panel verdeeld waren. Een deel van de jongeren vond dit geen goede oplossing, maar zag het als noodzaak om het probleem tegen te gaan. De anderen vonden dit geen passende oplossing, want je tackelt het stigma er niet mee, je kan het er juist mee versterken. Minister Asscher was geen voorstander. Hij gelooft niet in de invoering van een quoteringsbeleid voor diversiteit binnen organisaties want “het versterkt de negatieve gevolgen en stigma’s”, omdat zowel de werknemer als de collega’s dan kunnen denken dat de werknemer wordt aangenomen vanwege zijn/haar achtergrond en niet vanwege zijn/haar kwaliteiten.

“Een belangrijke reden van discriminatie op de arbeidsmarkt is het gebrek aan historisch besef.”

De gehele zaal, inclusief het panel, was het met deze stelling eens. De minister gaf desgevraagd aan dat een gebrek aan historisch besef kan bijdragen aan

arbeidsmarktdiscriminatie. “Het is belangrijk om de hele geschiedenis te vertellen, ook de zwarte bladzijdes”.

Onvermijdelijk bleek de discussie over Zwarte Piet. Veel van de aanwezigen vonden dat door het bestaan van deze karikatuur er nog steeds discriminatie heerst. De aanwezigen waren kritisch in de vraagstelling en minister Asscher toonde begrip: “De traditie verandert snel en dat vind ik goed”.

“De overheid moet maatregelen treffen richting bedrijven die zich schuldig maken aan discriminatie.”

De grote meerderheid van de zaal en het panel was het met deze stelling eens. Minister Asscher gaf wel aan dat het voor de overheid moeilijk is om discriminatie op te sporen omdat het moeilijk aan te tonen is. De minister probeert een verschil te maken middels zijn, dit jaar opgerichte, inspectieteam. Het team is door de minister in leven geroepen om discriminatie actief op te sporen en aan te pakken. Burgers zelf kunnen actie ondernemen door *naming and shaming*. Een tip uit het publiek was om strenger op te treden richting uitzendbureaus omdat zij over het algemeen het eerste portaal zijn waardoor jongeren de arbeidsmarkt betreden.

“De gemeenschap heeft zelf ook invloed op discriminatie richting Afro-Caribische jongeren.”

Hier was de hele zaal het mee eens. Ter plekke werd het goede voorbeeld geven. Met ondersteuning van IZI Solutions ondertekenden See Why en New Urban Collective een samenwerkingsconvenant om werkgevers en Afro-Caribische talenten met elkaar in contact te brengen.

3. HERDENKINGEN

3.1. Opening Ketu Koti-maand en Memre Waka

De Nationale Herdenking en het Ketu Koti festival stonden niet op zichzelf, maar vormden onderdeel van een uitgebreid herdenkingsprogramma, waarbij de juni-maand (Ketu Koti maand) wordt aangegrepen om het Nederlands slavernijverleden nadrukkelijker onder de aandacht te brengen van zoveel mogelijk Nederlanders en nazaten van tot slaafgemaakten. Hierbij werd ook samengewerkt met diverse grassroots-organisaties die in de maand juni met ondersteuning van het NiNsee de volgende activiteiten hebben georganiseerd.

De Ketikoti maand werd, net als in voorgaande jaren, geopend met de Memre Waka (herdenkingsoptocht). De tocht vertrok vanaf het Amsterdam Museum langs een aantal panden in de Amsterdamse binnenstad die verbonden zijn met het slavernijverleden van de stad. Deze panden, waaronder meerdere aan de grachten, zijn gebouwd met de opbrengsten verkregen uit slavernij en slavenhandel. De tocht eindigde bij de ambtswoning van de burgemeester van Amsterdam, die vroeger het bezit was van Paulus Godin, bewindvoerder van de West-Indische Compagnie en directeur van de Sociëteit van Suriname. Godin was onder meer verantwoordelijk voor het kopen en verkopen van tot slaafgemaakten.

Er volgde diverse toespraken, waaronder die van wethouder Simone Kukenheim van Onderwijs, Jeugd en Diversiteit, afgewisseld met korte muzikale optredens. De Memre Waka eindigde met de officiële opening van de Ketikoti maand. De Memre Waka was een productie van het NiNsee i.s.m. de stichting Eer en Herstel.

3.2. Herdenking Elieser

Op 24 juni 2015, de laatste woensdag van de maand juni, vond in Ouderkerk aan de Amstel de herdenking van Elieser plaats. Op de Portugees-Joodse begraafplaats Beth Haim, bij het graf van de tot slaafgemaakte Elieser, werd een herdenkingsceremonie georganiseerd. Ruim 10 jaar geleden ontdekte historica Lydia Hagoort in het begrafenisregister dat er negen tot slaafgemaakten in een periode van veertien jaar op Beth Haim waren begraven. Bijzondere gebeurtenis dit jaar was de onthulling van het borstbeeld van Elieser dat staat aan de voet van het Elieserpad. De herdenking van Elieser was een productie van het NiNsee i.s.m. de vereniging Opo Kondreman.

3.3. Kabra Neti

Op 29 juni 2015 werd i.s.m. de stichting Eer en Herstel een Kabra Neti (voorouderavond) georganiseerd in de Muiderkerk te Amsterdam Oost. De Kabra Neti herdenkt en eert op traditionele wijze de voorouders van de tot slaaf gemaakten die geleden hebben onder het juk van de slavernij. De Kabra Neti werd geleid door wintipriesteres Marian Markelo. Verder waren er bijdragen van muzikanten en artiesten als Nana Abrewa, Mario Hiwat, Percy Holland en Lilian Mijns. De Kabra Neti was een productie van het NiNsee i.s.m. de stichting Eer en Herstel, de vereniging Opo Kondreman en de stichting Huldiging bij Leven en dood.

3.4. Herdenking Surinameplein

Het Surinameplein in Amsterdam was de locatie waar voor de 22ste keer de Amsterdamse herdenking van de afschaffing van de slavernij plaatsvond. Deze ceremoniële bijeenkomst stond naast het herdenken van de slachtoffers van het Nederlands slavernijverleden ook in het teken van sociale cohesie en burgerparticipatie.

Er was een wandelloop voor de kinderen, een kotoshow (traditionele Afro-Surinaamse kleding), toespraken van de Amsterdamse wethouder Simone Kukenheim en de winnares van de speechwedstrijd *Op weg naar het Lagerhuis* Ama Boahene, interviews met Gerolf Bouwmeester (voorzitter van de bestuurscommissie van het stadsdeel Amsterdam West), de heer Elvis Manuela, (voorzitter van het Multicultureel Netwerk Defensie), de heer Ramon Arnhem (voorzitter van het Caraibisch Netwerk Politie) en de heer Franc Weerwind (voorzitter van het NiNsee). Verder was er de traditionele vlaggenceremonie waarna twee minuten stilte in acht werd genomen. De herdenking op het Surinameplein in Amsterdam werd georganiseerd door de stichting Amsterdams Centrum 30 juni - 1 juli i.s.m. het NiNsee.

3.5. Ketu Ketu Dialoogestafette

De Stichting Ketu Ketu Tafels organiseerde op 30 juni van 9.00 uur tot 1 juli 2015, 9.00 uur een dialoogestafette bij het nationaal slavernijmonument in het Amsterdamse Oosterpark. De aftrap werd om 9.00 uur gegeven door de Denker des Vaderlands, Marli Huijer, die in gesprek ging met Andwele Dwight Illes, apotheker van beroep. Om 23.45 uur vond er een herdenkingsritueel plaats waarna de openbare dialoog sessies voortgezet werden. Gedurende de nacht gingen studenten van De Nieuwe Universiteit en University of Colour met elkaar in dialoog. Gloria Wekker, hoogleraar Gender en Etniciteit aan de Universiteit Utrecht, en Reinier van Zutphen, de Nationale Ombudsman, sloten de dialoog-estafette op 1 juli af. Na afloop vond in de Muiderkerk het Ketu Ketu dialoog-ontbijt plaats.

3.6. Nationale Herdenking afschaffing slavernij

Elk jaar wordt op 1 juli herdacht dat op 1 juli 1863 de slavernij in de toenmalige Nederlandse koloniën Suriname en de Nederlandse Antillen werd afgeschaft. Tijdens de Nationale Herdenking wordt stilgestaan bij de miljoenen slachtoffers van de trans-Atlantische slavenhandel.

De Nationale Herdenking was ook dit jaar druk. Toespraken werden gehouden door cultureel-maatschappelijk ondernemer Rinchomar Martina, die het woord voerde namens de jongere generatie, vicepremier Lodewijk Asscher, burgemeester van Amsterdam Eberhard van der Laan en de voorzitter van het NiNsee Franc Weerwind. Tussen de toespraken door waren er korte optredens van spoken word artiesten Akwasi Owusu Ansah, Hansemuye Ohema Amba en Typhoon. Ook droegen twee leerlingen uit het voortgezet

onderwijs Maud Voets en Livia Kromopawiro van het Pascal College uit Zaandam gedichten voor.

Ter herdenking van de tienduizenden slachtoffers van de trans-Atlantische slavenhandel en slavernij werden kransen gelegd door:

1. mevrouw Ankie Broekers-Knol, voorzitter van de Eerste Kamer;
2. de heer Lodewijk Asscher, vicepremier van Nederland;
3. mevrouw Marvelyne Wiels, Gevolmachtigde Minister van Curaçao;
4. de heer Angelo Tromp, Cultureel Attaché van het kabinet van de Gevolmachtigde Minister van Aruba;
5. mevrouw Josianne Fleming-Artsen, Gevolmachtigde Minister van St. Maarten;
6. mevrouw Lucretia Redan, zaakgelastigde van de republiek Suriname;
7. mevrouw Doris Brese, deputy Head of Mission of the Embassy of the Republic of Ghana;
8. de heer Ralph de Vries, gedeputeerde van Duurzaamheid, Bestuur en Cultuur van de provincie Noord-Holland;
9. de heer Eberhard van der Laan, burgemeester van Amsterdam en mevrouw Simone Kukenheim, wethouder Onderwijs, Jeugd en Diversiteit begeleid door de heer Ivar Manuel (voorzitter bestuurscommissie Amsterdam Oost) en mevrouw Muriël Dalgliesh (voorzitter bestuurscommissie Amsterdam Zuidoost);
10. mevrouw Barryl Biekman, voorzitter van het Landelijk Platform Slavernijverleden (LPS), begeleid door Shauntell Baumgard, Laicerey Baumgard en Cristoffer Ineens;
11. de heer Franc Weerwind, voorzitter van het Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis (NiNsee).

De Nationale Herdenking werd mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het Mondriaan Fonds.

3.7. Ketu Koti festival

15.00 15.30 16.00 16.30 17.00 17.30 18.00 18.30 19.00 19.30 20.00 20.30 21.00 21.30 22.00															
UN DE Hoofdpodium	DJ Franck & Lorenzo (Sweets)		International Dance Theatre, Untold & a mix of hiphop	Kuenta I Tambu		Deuxperience ft. Kenny B, Typhoon & Sarah Jane									
KAS DI KABRA Traditioneel podium	ALLALIBA (kawina)		Ghabiang Boys (kaskawi)	Three Horses (kaskawi)		Tambu n.t.b.			Sabaku (kaseko)						
BONI-TULA OSO Theater, Expo & Debat	Wijnand Stomp met Tante Jewel's Slavernij Show		Talkshow Quinsy Gario		Onderwijs en Slavernijverleden met Kno'Ledge										
	Tori Wowojo-Zina i.s.m Tembe Art Studio (geluidsinstallatie van de beauty verhalen salon)														
Stedelijk Museum (Auditorium)			Doorlopende en gratis toegankelijke filmvoorstelling rondom het thema slavernij												

programmawijzigingen onder voorbehoud

programmawijzigingen onder voorbehoud

In tegenstelling tot voorgaande jaren werd het Ketu Koti festival op 1 juli niet in het Oosterpark gehouden. Door de grootschalige renovatie van het park was het NiNsee gedwongen uit te wijken naar een andere locatie in Amsterdam. De keuze viel op het Museumplein in hartje Amsterdam. Deze verhuizing vormde een enorme uitdaging, maar tegelijkertijd ook een uitgelezen mogelijkheid om temidden van gevestigde culturele instellingen als het Concertgebouw, het Rijksmuseum en het Stedelijk Museum andermaal te benadrukken dat dit deel van de Nederlandse geschiedenis ook tot het (gedeeld) erfgoed behoort.

Het Ketu Koti festival is het feestelijke hoogtepunt en tevens de afsluiting van de Ketu Koti herdenkingsmaand en is bedoeld voor iedereen. Het thema van het festival was in 2015 *De emancipatie voorbij*. Het festival is uitgegroeid van een herdenking met een klein podiumprogramma in 2003 tot één van de grotere festivals in Amsterdam. Op het Museumplein waren er volgens opgave ruim 50.000 bezoekers. Wederom een hoogtepunt.

Het Ketu Koti festival 2015 ving aan om 16.00 uur. Het festivalterrein bestreek de helft van het Museumplein vanaf het Ravensbrück-monument tot aan het Rijksmuseum en bestond uit vier onderdelen:

1. het Un Dé hoofdpodium in de hoek bij het Ravensbrück-monument;
2. de debattent Boni-Tula Oso gesitueerd in de hoeken van het grind;

3. het Kas di Kabra podium voor de traditionele muziekgenres als, kaseko, kaskawi, tambu, tumba, etc.;
4. de Caribische markt op het grind aan weerszijden van de fontein op het Museumplein.

Un Dé hoofdpodium

Op het Un Dé hoofdpodium werd een speciaal voor de 1 juli viering gemaakte openingsact gepresenteerd. Een spectaculaire opening met maskers, dansers, muziek en spoken word artiesten. Het Ketu Koti festival werd geopend met het Kakra masker. Het Kakra masker is een ritueel voorwerp én kunstwerk en werd omringd door haar vrouwelijke beschermers. Het masker functioneerde als ritueel object om de voorouders te verwelkomen. Kunstenaar Boris van Berkum maakte het samen met wintipriesteres Marian Markelo, die het jaarlijkse

plengoffer brengt tijdens de Nationale Herdenking. Het Kabra masker is hun driedimensionale herinterpretatie van een origineel antiek West-Afrikaans Yoruba masker dat in het bezit is van het Afrika Museum.

Op het Museumplein werd het Kabramasker naar het Un Dé podium gebracht waar samen met de Surinaamse dansformatie Untold de opening van het festival startte met een maskerdans. De maskerdans symboliseerde de renaissance van de Afrikaanse spirit in de hedendaagse Afro-Nederlandse cultuur die vrijgekomen is na de emancipatie. Met dit sacrale begin werd toestemming van de voorouders gevraagd voor het aanvangen van de viering.

De openingsact werd gevolgd door het "Emancipatieconcert" dat ook op het Un Dé podium plaatsvond. Hiervoor werd een gelegenheidsformatie geformeerd die bestond uit de Nederlandse artiesten Kenny B, Typhoon en Sarah-Jane Boss en de begeleidingsband DeuXperience. Allen maken momenteel furore in de Nederlandse muziekcène. Kenny B. met zijn dubbelplatina single en nummer 1 hit *Parijs*, Sarah-Jane Boss als winnaar van de Amsterdamse Popprijs en Typhoon die in 2015 twee Edison's won en in het gehele land speelt voor uitverkochte zalen. Het Emancipatieconcert werd mogelijk gemaakt door een bijdrage van het Amsterdams Fonds voor de Kunst.

Verder waren er op het Un Dé podium optredens te bewonderen van de Curaçaose formatie Kuenta I Tambu en DJ's Frank en Lorenzo. Afgesloten werd met de legendarische en met een Grammy Award bekroonde Britse reggaeband Steel Pulse uit het Verenigd Koninkrijk.

Kas di Kabra podium

Op het grind naast de Caribische markt stond het Kas di Kabra podium waar voornamelijk traditionele muziek ten gehore werd gebracht als kawina, samboera, tambu, en kaskawi. Muziekstijlen die hun oorsprong kennen in het slavernijverleden. Rituelen, ritmes, eeuwenoude liederen en gebruiken die een tastbare herinnering zijn aan het slavernijverleden. Hier waren de volgende formaties te bewonderen: de kawinaformatie

Allaliba, de kaskawi groepen Ghabiang Boys en Three Horses. De afsluiting werd verzorgd door de immens populaire Surinaamse kasekoformatie Sabaku

Boni-Tula Oso

Op het festival was er naast muziek ook ruimte voor verdieping. De debattent Boni-Tula Oso was bij uitstek de plek waar jongeren hun stem konden laten horen over de slavernijgeschiedenis. Doel was om hen zo op een levendige en interactieve manier kennis te laten maken met het slavernijverleden en de erfenis. In het debat en de discussies werd steeds getracht de link te leggen met het slavernijverleden en de invloed die het nu nog steeds heeft op het leven van de nazaten van tot slaafgemaakten.

Wijnand Stomp opende het programma in het Boni-Tula Oso met zijn interactieve *Tante Jewel's Slavernijshow*. De flamboyante *Mister Anansi* (Wijnand Stomp) zat daarbij op zijn veranda onder wat hij zijn *Anansiboom* noemt. In de boom hingen schoenzolen en door het raam is zijn televisie te zien. Hij nodigde drie gasten uit om aan tafel een spelletje domino te spelen. Tijdens het spel liet hij filmbeelden zien van zijn bijzondere ontmoetingen met mensen in de slavendriehoek Zeeland - Ghana – St. Eustatius. Van hun persoonlijke verhalen heeft hij nieuwe Anansi-verhalen gemaakt. Zo werd het publiek op levendige wijze geconfronteerd met de sporen van het slavernijverleden.

Bij het Boni-Tula Oso verzorgde het Zina Platform in samenwerking met Tembe Art Studio het doorlopende programma *Tori Wowojo*. Pal naast het Boni-Tula Oso was een roze tapijt uitgerold waarop een lange tafel was geplaatst met aan weerszijden 8 stoelen. Aan de ene kant de handmassieurs en aan de andere kant de luisteraars. Met een koptelefoon luisterden de bezoekers naar de bijzondere verhalen van gewone mensen. Speciaal voor het Keti Koti festival maakte het Zina Platform een selectie van verhalen die verteld zijn door mensen die een link hebben met het slavernijverleden. Onder het genot van een handmassage konden

bezoekers van de verhalensalon, afgesloten van de buitenwereld, luisteren naar het levensverhaal van een voor hen onbekende nazaat van een tot slaafgemaakte. Zina is een theatergezelschap van makers uit verschillende culturen en verschillende disciplines. Haar repertoire bestaat uit levensverhalen van wijkbewoners. Zina, een initiatief van Adelheid Roosen, Myriam Sahraoui, Nazmiye Oral en Elly Ludenhoff, is een theatergezelschap van makers uit verschillende culturen en verschillende disciplines.

De debatten in het Boni-Tula Oso werden mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de Stichting Democratie en Media. Het Ketikoti Festival 2015 werd in opdracht van het NiNsee georganiseerd door 529 Media Productions en De Vries Producties. Het Ketikoti festival werd mogelijk gemaakt door financiële steun van de gemeente Amsterdam.

3.8. Tulaherdenking

Op zondag 16 augustus vond in het kader van de Tula-herdenking tijdens het Grachtenfestival in Amsterdam een muzikaal optreden plaats met in de hoofdrol de Curaçaose mezzosopraan Tania Kross. Samen met het gerenommeerde Matangi Quartet presenteerde Tania Kross in de geest van de Tula-herdenking, de grote slavenopstand die in 1795 plaatsvond op Curaçao onder leiding van de vrijheidsstrijder Tula, een bijzonder programma.

Op maandag 17 augustus 2015 organiseerde het World Cinema Amsterdam in samenwerking met het NiNsee en de Vereniging Antilliaans Netwerk een bijzondere avond ter ere van de Tula-Herdenking. De avond in filmtheater Rialto werd geopend met de documentaire *Sombra di Kolo*. Antropoloog en documentairemaker Angela Roe uit Curaçao ging na afloop van de film in gesprek met het publiek. Na de pauze werd de debuutfilm *Sensei Redenshon* van de eveneens op Curaçao woonachtige regisseur German Gruber Jr. vertoond. Cameraman Ewoud Bonsloot de avond af met Q&A met het publiek.

5. Netwerk Slavernij Verleden (NSV)

5.1. Aanleiding

Op vrijdag 19 december 2014 vond in De Bazel de kick-off plaats van het Netwerk Slavernijverleden. Drie organisaties te weten: Het Amsterdam Museum (erfgoededucatie), Vrije Universiteit (onderzoek en erfgoed) en het Bijlmer Parktheater (kunst, cultuur en communicatie) fungeren als pijlerorganisaties/trekkers van de platforms op die gebieden.

Het NiNsee heeft hierin een coördinerende en faciliterende rol.

NiNsee geeft invulling aan de samenwerking met de pijlerorganisaties als platformcoördinator door onder andere:

- 1 Richting te geven aan het beleid binnen het samenwerkingsverband.
- 2 Elk kwartaal samenwerkingsoverleggen te beleggen en deze voor te zitten.
- 3 Verwerken van de resultaten van de bijeenkomsten.
- 4 Bijwonen van activiteiten en congressen van de 3 pijlerorganisaties ter versterking van de onderlinge relatie.
- 5 Gevraagd en ongevraagd adviseren.
- 6 Het verlenen van informatie en kennis over het slavernijverleden en de erfenis van slavernij aan de deelnemers van de sectorale platforms.

5.2. Activiteiten

In de maanden januari en februari 2015 hebben NiNsee en de pijlerorganisaties in De Bazel overleggen gevoerd over doelstelling, visie en werkwijze en is onder auspiciën van het NiNsee een samenwerkingsovereenkomst tot stand gekomen (zie bijlage).

NiNsee heeft bij de realisatie van de doelstelling regelmatig ondersteuning verleend aan de pijlerorganisaties waarbij een NiNsee bestuurder of staf lid bij betrokken was.

Zoals afgesproken hebben de pijlerorganisaties in het eerste half jaar van 2015 elk een netwerkbijeenkomst gehouden.

Op 4 maart 2015 heeft netwerkbijeenkomst van het Bijlmer Parktheater plaatsgevonden.

Op 18 maart 2015 de netwerkbijeenkomst van de VU.

Op 16 april 2015 heeft de netwerkbijeenkomst van het Amsterdam Museum plaatsgevonden.

De pijlerorganisaties en het NiNsee hebben intensief samengewerkt bij de voorbereidende werkzaamheden en de invulling van de bijeenkomsten. In maart, mei en juli werden hiervoor overleggen gevoerd. NiNsee hield oog voor de doelstellingen van het netwerk, gaf gevraagd en ongevraagd adviezen, verzorgde de verslaglegging en de eindredactie.

Het NiNsee kan met de pijlerorganisaties concluderen dat in dit eerste pioniersjaar flinke stappen zijn gezet en de volgende mijlpalen neergezet. Zo is besloten om:

- 1 Bij deelname aan de volgende netwerkbijeenkomsten een actievere werkvorm te gebruiken om tot constructieve ideeën en thema's te komen met als doel potentiële thema's en/of andere werkvormen verder uit te diepen.
- 2 Op andere manier naar financiële mogelijkheden te kijken om projecten te kunnen financieren. Crowdfunding kan hierin een belangrijk middel zijn.

- 3 De mogelijkheden bekijken om de netwerkfunctie verder uit te breiden opdat zoveel mogelijk belanghebbenden/betrokkenen zich bij dit initiatief aansluiten.
- 4 Duurzame uitwisseling van informatie onder elkaar bewerkstelligen door o.a. de mailadressen van de aanwezigen te verspreiden, maar ook vanuit het netwerk activiteiten op een besloten Facebookpagina op te zetten door de pijlerorganisaties.
- 5 Te creëren een online platform, waarop het aanbod van onderwijsprojecten gebundeld wordt. Deze website, opgezet door het Amsterdam Museum en het NiNsee, is gerealiseerd in juli 2015 en omvat een verzameling van educatief materiaal welke fungeert als doorgeefluik van informatie aan de deelnemers van de platforms.

5.3. Aanbevolen voor de toekomst:

- Het oprichten van een Fonds Netwerk Slavernijverleden ter ondersteuning van onderzoeksactiviteiten. Een initiatiefgroep heeft zich reeds aangemeld.
- Het initiëren van een vraagbaak: een duidelijk punt waar mensen vragen kunnen stellen, waar scholing voor geïnteresseerden georganiseerd wordt en lezingen gefaciliteerd worden.
- De maatschappelijke behoefte beter bedienen door een krachtiger lobby in de politiek te creëren, invloed uit te oefenen op ontwikkelaars van lesmateriaal, extra scholing voor de Nederlandse politie en het leggen van verbindingen met andere organisaties buiten Amsterdam.
- Te komen tot productievere samenwerking en daarbij invulling te geven aan een gezamenlijk project van de pijlerorganisaties met een coördinerende rol van het NiNsee voor 2016.
- Formaliseren van een Black History Month.

Tot Slot

- Het belang van samenwerking tussen de drie netwerken: *Educatie-erfgoed; Onderzoek en erfgoed; Cultuur, Kunst en media* wordt onderkend.
- Het belang van een betere communicatie en samenhang wordt steeds duidelijker. Er wordt al veel georganiseerd rondom het slavernijverleden, maar het moet zichtbaar worden voor een breder publiek.
- Het belang de platformleden intensiever te activeren om samen te werken en gezamenlijk projecten op te pakken.
- Het belang de meerwaarde te onderkennen van het Netwerk Slavernij Verleden (NSV) n.l. groeiend inzicht verkrijgen in de samenhang tussen het koloniaal verleden en het slavernijverleden voor zowel de witte als de zwarte samenleving.

5.4. Netwerk Slavernijverleden: Onderzoek en Erfgoed
Werkgroep slavernijstudies, Vrije Universiteit
Coördinatie: dr. Dienne Hondius, dr. Guno Jones, Maurice San A Jong.

Verslag activiteiten

Na de voorbereidende vergaderingen in 2014 en de oprichtingsbijeenkomst in december 2014 is de afdeling van het Netwerk die zich bezighoudt met activiteiten op het gebied van wetenschappelijk onderzoek over het slavernijverleden, de vertaling daarvan naar een academisch en niet-academisch publiek, en het werkveld van erfgoedstudies van start gegaan. Op de Vrije Universiteit is het netwerk ondergebracht in de interdisciplinaire onderzoeksomgeving van het instituut CLUE+ en de Faculteit der Geesteswetenschappen, onder leiding van dr. Dienne Hondius. Mede-coördinator is dr. Guno Jones, verbonden aan de Faculteit der Sociale Wetenschappen. Beide zijn sinds jaren actief op het gebied van de studie van de slavernij en de doorwerking daarvan, onder meer als leden van de wetenschappelijke adviesraad van NiNsee. Student Maurice San A Jong (Bachelor, Geschiedenis) werd een enthousiaste assistent tijdens het werken aan zijn afstudeerscriptie over de vergelijking tussen de plantageslavernij en de contractarbeid in Suriname.

Het opbouwen van het netwerk is de eerste prioriteit geweest, die tot uitdrukking kwam in het samenstellen van lijsten met contacten en het bezoeken van de bijeenkomsten van het

Netwerk Slavernijverleden op het gebied van Educatie (Amsterdam Museum) en het terrein van cultuur (Bijlmer Parktheater).

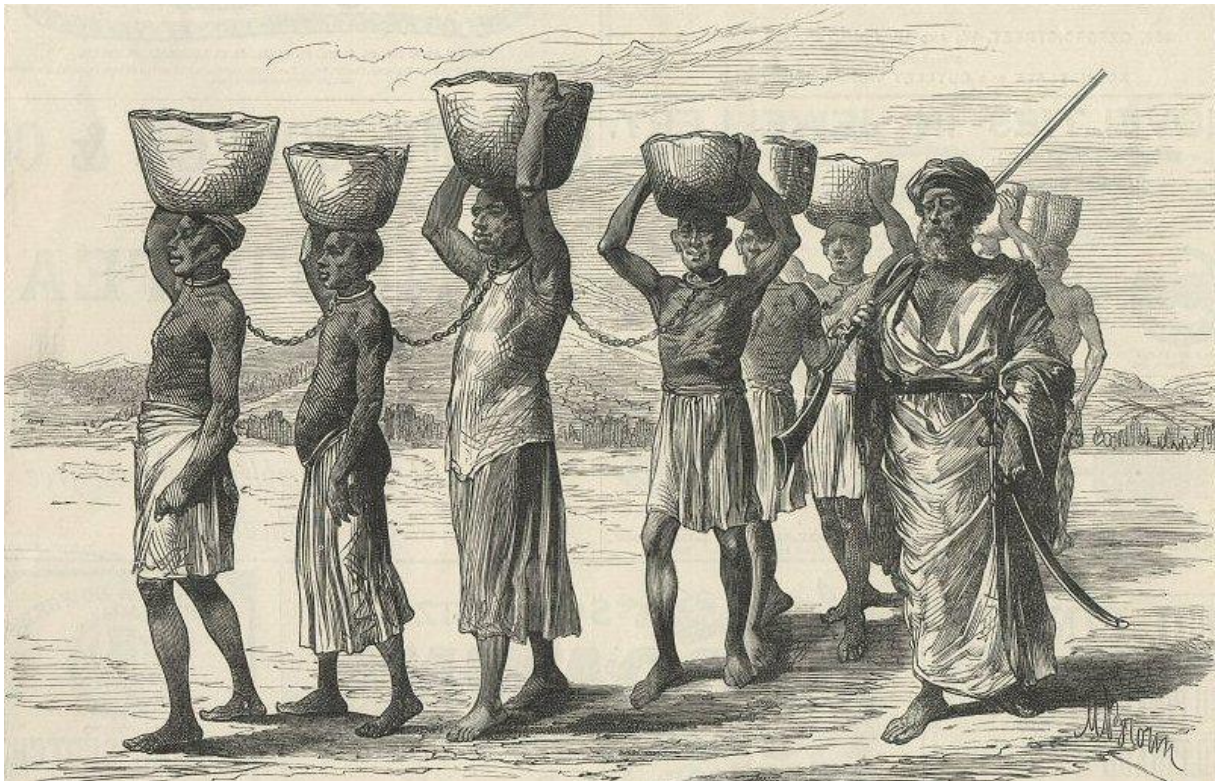
De voorbereiding van de eerste netwerkbijeenkomst was intensief en leverde een adreslijst van 141 contacten op, in het besef dat ook daarmee nog niet iedereen die zich met onderzoek en erfgoed van het slavernijverleden bezighoudt bereikt zou worden. De bijeenkomst vond plaats op de VU op 18 maart 2015. De uitnodiging leverde veel correspondentie op met belangstellenden, ook met velen die niet in de gelegenheid waren er op die dag bij te zijn, maar wel op de hoogte gehouden willen worden.

Ruim veertig deelnemers konden er wel bij zijn. Op deze drukbezochte netwerkmeeting die het netwerk op 18 maart organiseerde heeft een breed spectrum van mensen uit het culturele en wetenschappelijke veld rondom slavernij kennis met elkaar kunnen maken.

Daarmee is een belangrijke stap gezet in de netwerkfunctie van het Netwerk Slavernijverleden. Tijdens deze bijeenkomst zijn vele contacten gelegd die nieuwe vormen van samenwerking (subsidieaanvragen, congressen, debatten, educatieve projecten) mogelijk maken.

Ook in de toekomst wil het netwerk deze knooppunt blijven vervullen. Daartoe zijn contacten gelegd met de andere universiteiten, waaronder de Universiteit van Amsterdam (Publieksgeschiedenis, Geschiedenis, Rechten), de Universiteit Leiden (Geschiedenis, Leiden Institute for Global Slavery Studies, KITLV), Universiteit Groningen (Geschiedenis), Instituut voor Sociale Geschiedenis (onderzoeksgroep slavernij en onvrije arbeid), en Erasmus Universiteit (Maatschappijgeschiedenis).

Een van de grootste knelpunten in de voortgang van activiteiten is de penibele financiële situatie waarin veel onderzoeksprojecten en onderzoekers zich bevinden: tot nu toe is er weinig geld beschikbaar voor deze onderwerpen. Tijdens de bijeenkomst is hierover van gedachten gewisseld, en om het erfgoed en het onderzoek van de slavernij te verduurzamen is uit het netwerk een initiatiefgroep samengesteld die mogelijkheden voor een permanent fonds zal verkennen. Deze initiatiefgroep onderzoekt de mogelijkheden om ook particuliere financieringsmogelijkheden op te sporen. Het fonds in voorbereiding zou moeten worden bemenst door mensen met een lange staat van dienst in het onderzoek en het erfgoed van de slavernij. De middelen van het fonds zullen worden gebruikt om projecten op het gebied van onderzoek en erfgoed van de slavernij te financieren. Het fonds moet de financiële lacune die gevallen is met het wegvallen van de landelijke subsidies opvangen.

Tijdens de netwerkbijeenkomst is een veelvoud van initiatieven en lopend onderzoek naar voren gekomen. Een van de eerste concrete resultaten van de door het netwerk bepleite 'brede benadering' van slavernij is het symposium *Slavernij in internationaal vergelijkend perspectief: een verkenning*. Tijdens dit symposium lieten gerenommeerde onderzoekers op het gebied van slavernij en kolonialisme hun licht schijnen over slavernij in 'de Oost' en in 'de West'. De Nederlandse kennisvorming over slavernij kenmerkt zich door een opmerkelijke scheiding. De kennisvorming van de slavernij in 'de Oost' en 'de West' leiden een nagenoeg zelfstandig bestaan, alsof ze weinig met elkaar van doen hebben. In deze bijeenkomst werd de slavernij in een vergelijkend perspectief verkend. Hoe verhouden verschillende vormen van slavernij en slavenhandel zich met elkaar? Wat is de meerwaarde van een breder perspectief op de slavernij en met welke uitdagingen gaat dit gepaard? Wat is de relatie tussen slavernij en cultureel burgerschap? Wat betekent een breder perspectief op het Nederlandse slavernijverleden voor ons begrip van verhoudingen in de Nederlandse samenleving? Het symposium vond plaats op 15 september op de Vrije Universiteit met bijdragen van Reggie Baay, Markus Balkenhol, Karwan Fatah-Black, Dienne Hondius, Nancy Jouwe (voorzitter) en Wayne Modest.

Met dit symposium wil het Netwerk Slavernijverleden een pleidooi houden voor een bredere benadering van slavernij. Daar de kennisvorming over de slavernij in 'de Oost' en 'de West' vaak apart bestudeerd worden, is dit initiatief als een vernieuwende interventie in het veld van slavernijonderzoek en slavernijerfgoed te beschouwen.

Daarnaast zijn in voorbereiding bijeenkomsten met film en documentaires, waaronder de Britse speelfilm *Belle*, met een forum en experts, de documentaires *The Price of Freedom* en *Legacy of Slave Ownership* van de BBC, en een serie publieke lezingen, discussies en activiteiten in het jaar 2016, in samenwerking met onderzoekers en betrokkenen bij de hier boven genoemde instellingen. Deze activiteiten zullen waarschijnlijk een meer landelijk karakter hebben en niet alleen in Amsterdam plaatsvinden.

Een bijzondere activiteit zal plaatsvinden rond het onderzoeksproject *Mapping Slavery*, waarin op het ogenblik kaarten worden gemaakt van het Nederlandse slavernijverleden in de Verenigde Staten. Ook de Mapping Slavery projecten in Nederlandse steden zullen in informatieve bijeenkomsten worden belicht. Daarnaast is het voornemen te werken in gezamenlijkheid met de andere afdelingen van het netwerk aan een bijzondere serie activiteiten in de maand juni 2016, waarbij meerdere generaties aan het woord zullen komen over hun betrokkenheid bij het slavernijverleden.

5.5. Netwerk Slavernijverleden: Kunst, Cultuur en Communicatie

Bijlmer Parktheater

Coördinatie: drs. Ernestine Comvalius

Verslag activiteiten

Het Bijlmer Parktheater is een van de drie pijlerorganisaties van het Netwerk Slavernijverleden. Vanuit haar deskundigheid en rol in Amsterdam richt zij zich op kunst, cultuur en media.

Het Bijlmer Parktheater is betrokken geweest bij de evaluatiegesprekken onder leiding van prof. Alex van Stipriaan en de toenmalige wethouder André van Es en heeft samen met de overige pijlerorganisaties en het NiNsee, onder leiding van mr. Joyce Overdijk-Francis meegewerkt aan de totstandkoming van de uitgangspunten voor de netwerken waaruit een convenant is voortgekomen dat door de pijlerorganisaties en NiNsee is ondertekend. Verder is het Bijlmer Parktheater betrokken geweest bij de voorbereiding van de kick-off die op 19 december 2014 plaatsvond in het bijzijn van wethouder Kukenheim die daar ook het woord heeft gevoerd.

Verder heeft het Bijlmer Parktheater een actieve rol vervuld in de maandelijkse coördinatiebijeenkomsten die het NiNsee heeft geïnitieerd om de samenhang tussen de verschillende netwerken te kunnen waarborgen en de plannen voor de toekomst te ontwikkelen.

Als pijlerorganisatie fungeert het Bijlmer Parktheater regelmatig als klankbord voor organisaties en particulieren in het veld die projectideeën hebben of wegwijs gemaakt willen worden binnen de subsidiewereld. Op basis van hun kennis van het veld, komt het voor dat zij initiatiefnemers in contact kunnen brengen met soortgelijke initiatieven.

Het eerste jaar van het Netwerk Slavernijverleden stond voor het Bijlmer Parktheater in het teken van verkenning: om een beeld te krijgen van de groepen, individuen en instellingen die behoefte hebben aan een netwerk, meer zicht te krijgen op de thema's die onderbelicht zijn, na te gaan welke werkwijze haalbaar is en tegemoet komt aan de behoefte van het veld. Een belangrijke zoektocht is het vinden van samenhang tussen de drie pijlerorganisaties en het netwerk, het vinden van manieren om gezamenlijk op te trekken en tegelijkertijd de werkzaamheden af te bakenen.

In de conclusies geven wij aan in welk stadium het netwerk verkeert. Eerst geven wij een beeld van de activiteiten.

Activiteiten:

De Kick-off van het Netwerk Slavernijverleden is georganiseerd door het NiNsee in nauwe samenwerking met de drie pijlerorganisaties. De voorzitter van het NiNsee, Franc

Weerwind, de Amsterdamse wethouder van Diversiteit, Simone Kukenheim, en de vertegenwoordigers van de pijlerorganisaties presenteerden zich aan het goed opgekomen publiek. Een van de talenten van het Bijlmer Parktheater, Simone Zeefuik, gaf een spoken wordpresentatie en Clarice Gargard, journalist en schrijfster uit het netwerk van het Bijlmer Parktheater, was de host van de dag. Hiermee leverde het Bijlmer Parktheater een artistieke bijdrage aan het inhoudelijke programma.

Het Bijlmer Parktheater heeft zich sinds de kick off ingezet om middels inhoudelijke programma's met een artistieke invalshoek de zichtbaarheid van het netwerk te vergroten, de toegankelijkheid omtrent thema's van het slavernijverleden te vergroten en de onderlinge samenwerking vanuit het veld te versterken.

4 maart 2015

De eerste netwerkvergadering, georganiseerd door het Bijlmer Parktheater, vond op 4 maart 2015 plaats en werd gevolgd door een goed bezochte talkshow over *Slavernij, feminisme en anti-racisme*.

Ruim twintig belanghebbenden waren op de netwerkbijeenkomst aanwezig. Het gezelschap varieerde van kunstenaars zoals Ida Does en Patricia Kaersenhout tot cultureel ondernemers zoals Stichting Untold en onderwijsdeskundigen. Centraal stonden kennismaking, het peilen van de behoeften van de verschillende aanwezigen en het uitwisselen van informatie en ideeën over de verschillende initiatieven omtrent het slavernijverleden. Tijdens de bijeenkomst bleek dat verbinding en het samenbrengen van de versnipperde activiteiten belangrijk punten zijn om na te streven. Ideeën hierover zijn meegenomen door het NiNsee. Er is verder gesproken over de financiering van projecten en de noodzaak om via crowdfunding en internationale contacten additionele middelen binnen te halen. De netwerkbijeenkomst heeft ertoe bijgedragen dat initiatiefnemers op de hoogte zijn van elkaars plannen, maar elkaar ook kunnen vinden, wanneer dat nodig is.

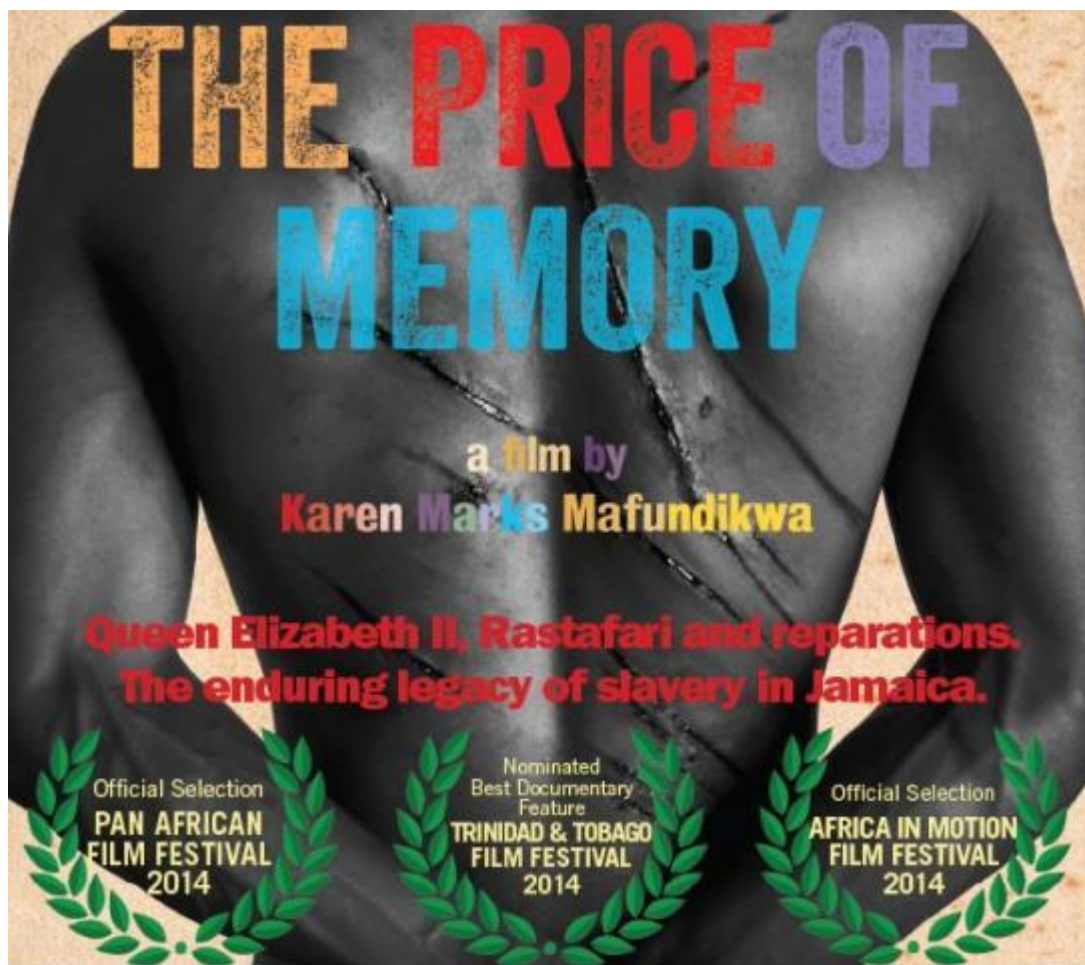
Avondprogramma: In een volle zaal (meer dan 117 bezoekers) vond de talkshow *Wie is er bang voor het F-woord* in het Bijlmer Parktheater plaats. Aanleiding was de publicatie van het boek, uitgegeven door Atria, waarin verschillende vrouwen aan het woord komen over de ervaring van het feminisme. Verschillende zwarte vrouwen komen in dit boek aan het woord, maar werden in de mainstream media volledig genegeerd. De meesten van hen legden het verband tussen racisme, slavernij en feminisme. Op basis van de signalen uit het veld is deze talkshow georganiseerd. Het werd een intergenerationeel gesprek met feministen Philomena Essed, Gloria Wekker, Hodan Warsame en Ramona Sno o.l.v. Nancy Jouwe. De opening werd verricht door Ernestine Comvalius die eveneens aan het forum deelnam. Met de aanwezigen werden ervaringen gedeeld over feminisme, slavernij en de anti-racisme beweging vanuit een vrouwenperspectief. Het publiek werd nauw betrokken bij het gesprek. Er is uitvoerig gepraat over intersectionalisme, het oog hebben voor verschillende factoren zoals gender, klasse en ras, wanneer wij de werkelijkheid willen doorgronden. Ook is het belang van inclusiviteit binnen de beweging die zich inzet voor aandacht voor en verwerking van het slavernijverleden, aan bod gekomen. Met de aanwezigheid van drie generaties in het forum en onder het publiek werd er verbinding gelegd tussen de verworvenheden van toen en de uitdagingen van nu. Al met al een intergenerationeel gesprek dat smaakte naar meer.

26 juni 2015

Aan de vooravond van de herdenking van de afschaffing van de slavernij is de Ketu Koti Tafel georganiseerd waar ongeveer 70 bezoekers zich voor hebben opgegeven. Tijdens deze Tafel waren vier generaties aanwezig die allen actief hebben deelgenomen aan het programma.

De Ketu Koti Tafel in het Bijlmer Parktheater was een verdiepingsbijeenkomst waar stilgestaan wordt bij het slavernijverleden. De bedoeling was om door middel van dialoog en een artistiek programma ons bewustzijn over ons eigen handelen in relatie tot het slavernijverleden te vergroten. Professor Gloria Wekker gaf als inhoudelijke input, een overdenking mee waarover aan tafel gesproken kon worden. Activist en spoken word artiest Simone Zeefuik presenteerde op artistieke wijze de bijdrage van verschillende voorlopers. De Black Magic Girlz (respectievelijk 12 en 13 jaar oud) die binnen een empowermentprogramma begeleid worden door Mahutin Awunou, hebben hun beeld van slavernij en strijd verwoord. Auteurs Henna Goudzand en Joan de Windt werden geïnterviewd over de boeken die zij recent hebben gepubliceerd.

Een diverse groep was aanwezig bij het diner waar bewust is gekeken naar een gemêleerde samenstelling van publiek vanuit generatie, werkgebied en culturele achtergronden, om zo een brug te slaan tussen verschillende doelgroepen en de gezamenlijkheid rondom dit gedeelte verleden tot stand te brengen.

In het avondprogramma werd de film: *The Price of Memory* in het Bijlmer Parktheater vertoond, een Brits-Jamaicaanse documentaire over de lobby voor herstelbetaling van het Verenigd Koninkrijk aan Jamaica. Na de film vond er een Q&A plaats met regisseur Karen Marks Mafundikwa, Jennifer Tosch, oprichter van de Black Heritage Tours in Amsterdam en Kenneth Donau hoofdredacteur van het digitale platform Slavernij Online o.l.v psycholoog Glenn Helberg. Na dit programma klonk er een sterke behoefte van bezoekers om vaker dialogen en discussies over herstelbetaling plaats te laten vinden. Dit thema verdient zeker aanbeveling om binnen het Netwerk Slavernijverleden verder uit te diepen en een gezamenlijk vervolg te geven in 2016.

3 september 2015

Op 3 september 2015 vond een filmscreening plaats van *Sombra di Koló* (The Shadow of Color) met nagesprek. De film brengt ons in de wereld van dertig eilandbewoners van Curaçao, en laat zien welke invloed ras en huidskleur hebben op hun dagelijks leven. Cultureel antropologe Angela Roe krijgt van haar Curaçaose tante te horen dat ze geen partner met donkere huidskleur mag meenemen naar huis. Geraakt en verwonderd besluit ze de onderliggende motieven te onderzoeken: hoe komt het dat Curaçao al eeuwenlang kampt met een kleur-hiërarchie? En waarom rust er op het eiland al even lang een taboe op het onderwerp?

5 december 2015

Op 5 december 2013 overleed Nelson Mandela. Het Bijlmer Parktheater, dat aan de rand van het Mandelapark staat, was de eerste instelling in Nederland die op die dag een herdenkingsbijeenkomst organiseerde. Dit jaar werd hieraan vervolg gegeven in samenwerking met de grassroots organisaties uit het Netwerk Slavernijverleden. De herdenking bestond uit een middag- en avondprogramma.

Middagprogramma

In samenwerking met het Netwerk Slavernijverleden werden er pakketjes van kennis aangereikt in de vorm van verschillende gastsprekers. Aanleiding was de Afro-Nederlandse Encyclopedie, die zwart zijn in Nederland belicht vanuit verschillende perspectieven, en die in 2016 online komt. Sprekers waren Markus Balkenhol, Charl Landvreugd, Wayne Modest en Gloria Wekker. Met een speciale artistieke bijdrage van Simone Zeefuik. Aansluitend vond een panelgesprek plaats met Stephanie Afrifa, Simone Zeefuik, Jessica D'Abreu en Kiza Magandane. Moderator was Quinsy Gario.

Avondprogramma - Theaterzaal

In het avondprogramma presenteerde het Bijlmer Parktheater in samenwerking met New Urban Collective en Krater Art & Community *Amandla the spirit of resistance*. Het leven van Mandela stond in het teken van de strijd voor mensenrechten, vrede en verzoening. Het programma beoogde activisten, academici en artiesten samen te brengen in de geest van Mandela en de strijd tegen apartheid. De avond begon met een half uur durende voorstelling van *Likemind's Factory* over anti Zwarte Piet-activist Kno'ledge gevolgd door sprekers als onder andere Marjan Boelsma (anti-apartheidsactivist) en artistieke bijdragen van onder andere Untold, Paa Kofi en Smita James.

Conclusies

Het Bijlmer Parktheater kijkt terug op een vruchtbare periode. Het heeft als pijlerorganisatie een belangrijke rol vervuld in het faciliteren en tot stand brengen van de dialoog over maatschappelijke vraagstukken als het slavernijverleden. Gebleken is dat mensen uit het veld betrokken zijn bij de thema's rondom het slavernijverleden. Als theater is het gelukt een ontmoetingsplek te creëren waar verschillende bezoekers, artiesten, deskundigen en activisten het podium kregen om de dialoog aan te gaan met een groot publiek en zichtbaarheid te geven aan eigen activiteiten. Geprobeerd is de breedte van de onderwerpen te kaderen en hier een inhoudelijke en artistieke invulling aan te geven waar uitwisseling en verbinding centraal stonden. Hierdoor ontstonden nieuwe samenwerkingsverbanden en lukte het met alle activiteiten een groot publiek te bereiken. Gebleken is dat een netwerkbijeenkomst, gevolgd door een openbare bijeenkomst zoals een filmscreening of een talkshow een succesvolle formule is. Men komt niet alleen voor uitwisseling en discussie met elkaar, maar krijgt meteen een aantrekkelijk programma in een breder verband met aansprekende sprekers en spreeksters.

De uitdaging de komende periode is het versterken van de relatie tussen de drie pijlers en NiNsee en het ontwikkelen van een programma waardoor wetenschap, podiumkunsten en educatie elkaar kunnen versterken.

**5.6. Netwerk Slavernijverleden: Erfgoededucatie
Amsterdam Museum
Coördinatie: drs. Annemarie van Eekeren, Eva Firet MA**

Na de Kick-off in december 2014 is het platform educatie van het Netwerk Slavernijverleden van start gegaan. Bij de opzet en de ontwikkeling van het netwerk zijn de uitgangspunten van het rapport van Van Stipriaan leidend. Deze uitgangspunten zijn verbinden, verbreden en zichtbaarheid. Elke activiteit is vanuit een of meer van deze uitgangspunten opgestart.

Belangrijke betrokkenen bij het opzetten van het netwerk en de programmering zijn: Eva Firet, docente geschiedenis en publiekshistorica (tot september 2015), Aspha Bijnaar, voormalig wetenschappelijk onderzoeker bij het NiNsee, Lucien Kembel, zakelijk leider NiNsee, Gordon Cruden, communicatiemedewerker NiNsee en Annemarie van Eekeren, hoofd publiek & educatie Amsterdam Museum.

1. Activiteiten

Netwerkbijeenkomst 16 april 2015 (verbinden en verbreden)

Het eerste kwartaal stond in het teken van het organiseren van de eerste netwerkbijeenkomst op 16 april 2015. De opzet hiervan was vraaggericht. Als voorbereiding op de bijeenkomst zijn alle genodigden (200 personen) gevraagd aan te geven met welk deel van educatie zij zich bezighouden en welke vragen zij relevant vinden voor het netwerk. Op basis van de input van zo'n 40 mensen is het programma van de bijeenkomst samengesteld. De bijeenkomst bestond uit een plenair deel, een werkgroepensessie en plenaire terugkoppeling. In het plenaire deel werd een aantal stellingen besproken, die onder meer voort kwam uit de vooraf ontvangen input.

Om tot een echte uitwisseling te komen is vervolgens gewerkt in werkgroepen aan de vraag: waar moet het netwerk zich concreet mee bezig houden? Naar aanleiding daarvan is

plenair een aantal conclusies geformuleerd. Veel aanwezigen uitten de behoefte aan een online platform, waarop het aanbod van onderwijsprojecten gebundeld wordt. Een andere behoefte was een vraagbaak, waar scholing voor geïnteresseerden georganiseerd wordt en lezingen van deskundigen gefaciliteerd worden. Andere praktische suggesties zijn een grotere lobby in de politiek, invloed uitoefenen op ontwikkelaars van lesmateriaal, extra scholing voor de Nederlandse politie en het leggen van verbindingen.

Workshop 17 juni 2015 (verbinden en verbreden)

Eva Firet, Aspha Bijnaar en Lenny van Vliet (directeur OBS De Rozemarn) gaven een workshop op de landelijke dag voor Cultuureducatie, georganiseerd door het Landelijke Kenniscentrum Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA). Deze landelijke dag is bedoeld voor docenten en aanbieders van het basisonderwijs en wordt jaarlijks bezocht door zo'n 700 deelnemers. De dag kende naast een plenair deel een groot aantal workshops waar gemiddeld zo'n 20 personen op afkwamen.

Onderwerp van de workshop was: hoe behandel je slavernij als onderwerp in de klas? Voor zo'n 15 belangstellenden (gemiddeld 20 personen per workshop) presenteerden Aspha Bijnaar de website www.slavernijenijj.nl en demonstreerde Lenny van Vliet hoe op de Rozemarn het onderwerp slavernijverleden doorlopend aandacht krijgt.

Website (zichtbaarheid)

Op 20 juli werd de website www.lesmateriaalslavernijverleden.nl gelanceerd. De ontwikkeling van de website was een concreet gevolg van de eerste netwerkbijeenkomst, waarbij aanwezigen aangaven behoefte te hebben aan een plek waar alles zichtbaar en vindbaar is voor het onderwijs.

Dialoog/Keti Koti maaltijden, 20 en 21 juni (verbinden)

Op 20 en 21 juni hebben 4 Ketu Koti Tafels in de Hermitage plaatsgevonden. De organisatie was in handen van Mercedes Zandwijken en het Amsterdam Museum. De vier maaltijden zijn in totaal bezocht door zo'n 200 mensen. Het gezelschap was gemengd en bestond uit museumbezoekers en gasten uit het netwerk van Mercedes Zandwijken. Op een aantal museumbezoekers maakte de maaltijd zichtbaar veel indruk.

2. In onderzoek

Samenwerking 4 en 5 mei comite (verbinden, verbreden en zichtbaarheid)

Het platform educatie is in gesprek met Cristan van Emden van het Nationaal Comité 4 en 5 mei. Het comité kan een interessante partner zijn in het kader van verbreding en zichtbaarheid. Het Nationaal Comité heeft aangegeven positief tegenover dit initiatief te staan en is bereid mee te denken aan verbetering en zichtbaarheid van het netwerk.

Canon Netwerk (verbinden, verbreden en zichtbaarheid)

Het Rijksmuseum en het Openluchtmuseum hebben de opdracht gekregen om aan de hand van de canon de volledige Nederlandse geschiedenis te tonen. Deze geschiedenis moet niet alleen binnen de musea, maar ook daarbuiten getoond worden. Het Amsterdam Museum is betrokken bij dit initiatief en heeft aangegeven een actieve rol te willen spelen bij de vensters *Grachtengordel* en *Slavernijverleden*. Dit wordt verder onderzocht.

6. Overige activiteiten NiNsee

6.1. Reizende tentoonstelling Kind aan de Ketting

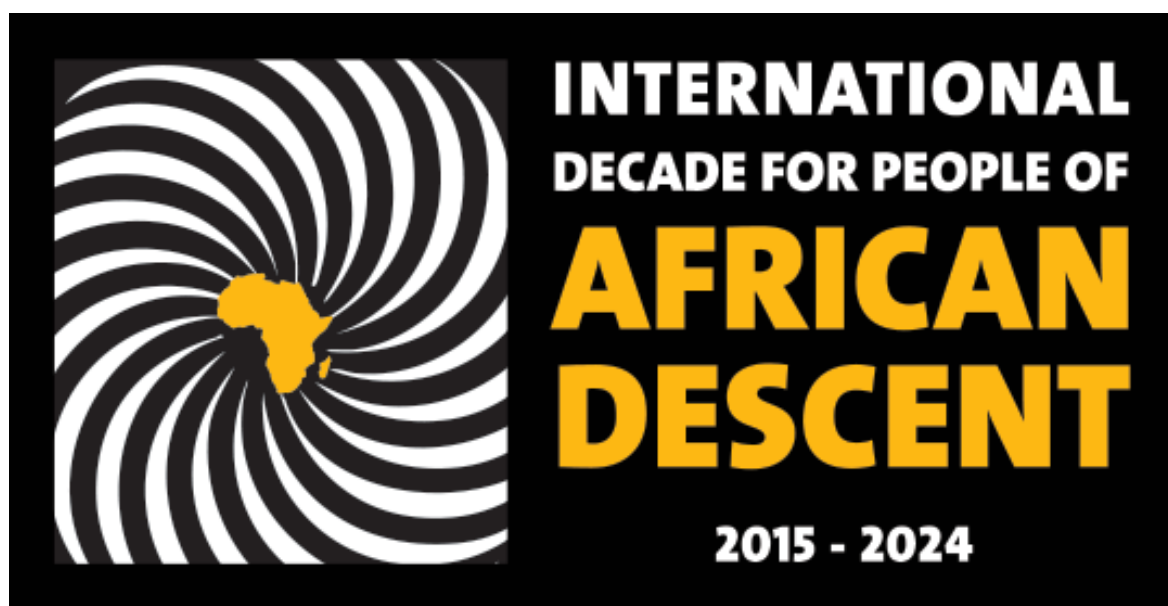
Van mei tot en met oktober 2015 was in het bijna vijf eeuwen oude Fort Rammekens bij Ritthem de tentoonstelling *Kind aan de Ketting* te bezichtigen. Fort Rammekens speelde in de zeventiende en achttiende eeuw een rol in de zgn. driehoekshandel. Schepen van de VOC, de WIC en de MCC (Middelburgse Commercie Compagnie) lagen beladen met wapens, drank en kruid op de rede van Rammekens te wachten op gunstige wind om hun handelswaar in West-Afrika om te ruilen tegen slaven. Deze werden dan onder erbarmelijke omstandigheden naar het Caraïbisch gebied vervoerd en op de plantages aldaar te werk gesteld. Vanuit de “West” werden dan zilver, goud en landbouwproducten naar Europa gebracht. Het fort zorgde voor de bevoorrading en verpleging van de soldaten en zeelieden van de wachtende schepen.

De expositie *Kind aan de ketting*, een productie van het NiNsee die eerder in Amsterdam, Suriname en Middelburg te zien was, besteedt vooral aandacht aan de Nederlandse rol in de slavenhandel, waarbij de nadruk ligt op het lot van kinderen op de plantages. Het is een productie van het NiNsee, het Nationaal Instituut Nederlands Slavernijverleden en erfenis.

6.2. International Decade for People of African Descent

Op initiatief van het NiNsee hebben een aantal organisaties, die opkomen voor de belangen van nazaten van tot slaafgemaakten in Nederland, zich verenigd onder de noemer Samenwerkende Organisaties. Vanuit dit verband wordt er met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) besproken hoe in Nederland invulling kan worden gegeven aan de International Decade for People of African Descent (IDPAD). De Samenwerkende Organisaties zijn overigens niet de enige gesprekspartner van de overheid. Het Landelijk Platform Slavernijverleden, onder wiens auspiciën de “Gemeenschappelijke position paper” tot stand is gekomen is een andere gesprekspartner van het ministerie. Het NiNsee en de Samenwerkende Organisaties onderschrijven het belang van de “Gemeenschappelijke position paper” en beijveren zich naast het concreet maken van de IDPAD in Nederland ook voor het tot stand brengen van een breed en gedragen samenwerkingsverband van organisaties van nazaten van tot slaafgemaakten. In 2015 waren de bewegingen en contacten met het ministerie hieromtrent vooral verkennend en voorbereidend. In 2016 zullen er in gezamenlijkheid stappen tot nadere concretisering van de IDPAD ondernomen worden.

Op 12 december 2015 vond in de Openbare Bibliotheek Amsterdam de eerste bijeenkomst in het kader van de International Decade for People of African Descent plaats, georganiseerd door de Samenwerkende Organisaties. De samenwerkende organisaties zijn het Surinaams Inspraak Orgaan (SIO), het Comité Boni/Makandra, D’Hero, Nederland wordt Beter, NiNsee, New Urban Collective, ENPAD, Stichting OCaN en IZI Solutions. Doel van de bijeenkomst was om de aanwezigen nader te informeren over de IDPAD en om met elkaar in gesprek te gaan over de onderwerpen die in de decade gestalte zouden moeten krijgen.

De presentatie van de avond was in handen van Anousha Nzume. De publieke belangstelling was boven verwachting. De opening van de avond werd verzorgd door mevrouw Joyce Overdijk-Francis

(vice-voorzitter van het NiNsee). In haar presentatie ging zij nader in op het doel van de bijeenkomst, de position paper die door verschillende organisaties en personen onder auspiciën van het Landelijk Platform Slavernijverleden (LPS) is samengesteld. De opening werd gevolgd door een presentatie van de heer Kenneth Donau van de organisatie D'Hero die middels een tijdlijn een uitgebreide en diepgaande analyse gaf van de totstandkoming van de IDPAD en de processen en besluiten die daar aan vooraf zijn gegaan.

Het uitgangspunt van de Samenwerkende Organisaties is om te komen tot een brede en gedragen samenwerking van alle betrokken organisaties om vanuit een gemeenschappelijke agenda en op basis van een gecoördineerd optreden richting de overheid op te trekken.

6.3. Marketing- en communicatie

Op het gebied van marketing- en communicatie is er vanaf maart 2015 een aanvang gemaakt met het vergroten van de zichtbaarheid van het NiNsee tijdens de eigen activiteiten en de contacten richting pers en achterban. Hierbij springen in het oog de toegenomen activiteit op social media, het gedeeltelijk aanpassen van de website www.ninsee.nl en met name via lokale media in wederkerig contact treden met de nazaten van tot slaafgemaakten in Nederland. Dit laatste geschiedde zowel door zelf geproduceerde programma's als door het geven van interviews waarin luisteraars direct konden participeren. In 2015 is ook een aanvang gemaakt met het uitwerken van een overkoepelende marketing- en communicatiestrategie die nader ingaat op doelgroepencommunicatie, branding, positionering en herkenbaarheid ten aanzien van alle NiNsee activiteiten.

6.4. Expositie

In samenwerking met de stichting LaRefo werd op 16 mei in het jongerencentrum No Limit een expositie gehouden. Daarbij werd gebruik gemaakt van tentoonstellingsmateriaal van het NiNsee. Geput werd onder meer uit materiaal van de vaste tentoonstelling *Doorbreek de Stilte* en de wisseltentoonstelling *Zwarte Uitvinders*. Beide tentoonstellingen werden in 2012 ontmanteld na de stopzetting van de Rijkssubsidie, die het NiNsee noodzaakte al haar tentoonstellingen te sluiten.

6.5. Lezing

In samenwerking met stichting Grapevine werd op 20 juni in het jongerencentrum No Limit te Amsterdam Zuidoost een lezing georganiseerd. Het doel van deze lezing was jong en oud meer bewust te maken van het slavernijverleden en de betekenis daarvan in ons hedendaagse multiculturele samenleving. De lezing getiteld *Slavernij, verzet en emancipatie* werd verzorgd door Djehuti Ank Kheru. De lezing werd georganiseerd door de stichting Grapevine, die ernaar streeft het historische, politieke, sociale en economische bewustzijn onder de mensen van Afrikaanse afkomst in Nederland te vergroten en werd mogelijk gemaakt dankzij een financiële bijdrage van het NiNsee.

6.6. Debat

In het kader van de herdenking van 40 jaar onafhankelijkheid van Suriname organiseerde het Comité Boni een debat waarbij terug werd gekeken op de periode 1975 - 2015. Tijdens dit debat werd gesproken over onderwerpen als:

- Was onafhankelijkheid de moeite waard?
 - Is de positie van Surinamers in Nederland en Suriname verbeterd of verslechterd?
 - Welke kansen hebben de Surinamers zowel in Nederland als Suriname laten liggen?
 - Is hun sociaal-maatschappelijke positie in Nederland verbeterd in de afgelopen 40 jaar?
- De bijeenkomst werd mogelijk gemaakt dankzij een financiële bijdrage van het NiNsee.

7. Organisatie

Het bestuur van het Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis (NiNsee) bestaat uit:

De heer drs. A. Deul	- Voorzitter
Mevrouw mr. J. E. Overdijk-Francis	– Waarnemend voorzitter/secretaris (bestuurslid vanaf 18 februari 2011)
De heer R. Helm	– Penningmeester (vanaf 1 juli 2015)
De heer dr. M.P. Verbeet	– Bestuurslid (vanaf 22 februari 2014)
Mevrouw M. Markelo	– Bestuurslid (vanaf 22 februari 2014)

De heer drs. A.S. Deul werd op 29 januari 2016 gekozen tot voorzitter van het bestuur. Hij volgt daarmee drs. F. Weerwind op, voorzitter van 1 juni 2014 tot 1 september 2015. De heer Weerwind legde zijn functie neer na zijn benoeming tot burgemeester van Almere.

Het bestuur wordt ondersteund door:

Mr. L.S. Kembel	- Directeur a.i. (0,4 fte)
R. Rens	- Bureau medewerker (0,4 fte)
G. Cruden	- Communicatiemedewerker (0,4 fte)